# הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תנה

ג ט**אֵין לָלוּשׁ** (כט) **בְּמַיִם חַמִּין אֲפִלּוּ לֹא נִתְחַמְּמוּ אֶלָּא בַּחַמָּה, וְלֹא בְּמַיִם הַגְּרוּפִים** (ל) * **'מִדּוּד גָּדוֹל** (י) (לא) **שֶׁנִּחְשְׁתּוּ עָבָה וְתָלוּי עַל מְקוֹם הָאֵשׁ * וּמַיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ** (יא) **פּוֹשְׁרִים, אֲפִלּוּ כְּשֶׁאֵין הָאֵשׁ תַּחְתָּיו,** כ**וְאִם עָבַר וְלָשׁ בֵּין בְּאֵלּוּ** ל**בֵּין בְּמַיִם שֶׁלֹּא לָנוּ, (לג) אָסוּר.** מ**וְיֵשׁ חוֹלְקִין וּמַתִּירִין בְּלָשׁ בְּמַיִם שֶׁלֹּא לָנוּ,** נ**וְיֵשׁ אוֹמְרִים** (לד) **דְּבְשׁוֹגֵג מֻתָּר, (לה) וּבְשָׁעַת הַדְּחָק * יֵשׁ לִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם. הַגָּהָה: וַאֲפִלּוּ בְּלִא דְּחָק יֵשׁ לְהַתִּיר (לו) אִם עָבַר** (יב) **[וְכֵן] (לז) בְּשׁוֹגֵג וְלָשׁ בְּמַיִם שֶׁלֹּא לָנוּ** (רבינו ירוחם (נתיב ט מ"ג) ובית יוסף (ד"ה והמ"ן)): **ד * ס'מַיִם**

ט שם בַּגְּמָרָא מ"ב (ע"א).
י כְּפֵרוּשׁ רַש"י שָׁם (ד"ה הגרופים). כ שָׁם וּכְרַב אַשִׁי. ל טוּר בְּשֵׁם הָרִי"ף (יב:) וְהָרִי"ץ גַּיאָת, לְפֵרוּשׁוֹ דְּבְמַיִם שֶׁלֹּא לָנוּ פְּלִיגִי, וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ה' (הי"א). מ טוּר לְפֵרוּשׁ רַש"י (שם), וְכֵן פָּסַק הָרֹא"ש שָׁם (פרק ב סי' לא). נ שָׁם בְּשֵׁם אֲבִי הָעֶזְרִי (סי' תסט) וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב ה ח"ג). ס סְמ"ג (לאוין עט) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יְחִיאֵל וְסֵמ"ק (מצוה רכב).

## שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בְּקֻלַּט מַיִם מֵהַנְּשָׁמִים וּבִלְבַד שֶׁיִּזַּיְחֵם בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא יָפוּג צִנָּתָן. וְעַיֵּן שָׁם (סק"ה) בְּשֵׁם מַהַרִ"י מוּלְכּוֹ בְּתְשׁוּבַת כְּתַב יָד (סי' קנ) שֶׁמֻּתָּר לָלוּשׁ בְּמַיִם שֶׁאֵינוֹ יְהוּדִי אוֹמֵר מִסְתַּיֵּם לְפִי תֻּמּוֹ שֶׁלָּנוּ בְּבֵיתוֹ, דְּהוּא מִידִי דְּרַבָּנָן, וְהַפְּחָמִיר תָּבוֹא עָלָיו בְּרָכָה עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה דְּדַאי אֵין לְצֵאת בְּמַצּוֹת אֵלּוּ יְדֵי חוֹבַת לַיְלָה רִאשׁוֹנָה, דְּהָא בְּצֵיָא שְׁמוּרֹ לְשֵׁם מִצְוָה וְהָרֵי אֵין כָּאן שְׁמוּר. וּמַה שֶּׁהִתְבִּיא לְצֵיל סְעִיף קָטָן ו' לְעִנְיַן לְהָבִיא מַיִם עַל יְדֵי אִינוֹ יְהוּדִי דְּהֵינוּ לְכַתְּחִלָּה, שָׁם שֶׁפִּיר הֵיוּ מִשְׁמָרִים מֵהַיִּשְׂרָאֵל, מַה שְּׁאֵין כֵּן כָּאן. וְדִין שְׁמוּר הַמַּיִם לְשֵׁם מַצַּת מִצְוָה כְּמוֹ שְׁמוּר הַקָּמַח, אַךְ לְשֵׁאר מִצּוֹת גַּם כֵּן לְמַחַשׁ מִכָּעִי. כֵּיוָן שֶׁלָּנוּ הַלַּיְלָה אֲצֵל הָאֵינוֹ יְהוּדִי שְׁמָא לֹא נִשְׁמְרוּ יָפָה וְנָפַל שִׁמְּה דָּבָר הַמַּחְפֵּץ, וְאֶפְשָׁר שֶׁאֵין לַחֹשׁ כָּל כָּךְ שֶׁמָּא נָפַל בְּתוֹכוֹ מַיִם חֲמוּצִים בְּצֵינָם אוֹ שֶׁכָּר וְכַיּוֹצֵא, דַּיִּשׁ לוֹמַר דְּגַם אִינְהוּ סָקְדֵי אַמַּיָּא שֶׁלֹּא יִתְעָרֵב בְּתוֹכוֹ דָּבָר אַחֵר, וְגַם דְּמוֹקְמִינַן לְהוּ אַחֶזְקַתַיְהוּ, וּמִכָּל מָקוֹם שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מִזֶּה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לַחֹשׁ שֶׁעָמְדוּ שָׁם מֵעֵת לְעֵת וְאוּלַי נָפַל שִׁמָּה חֹשֶׁה אוֹ פִּתְיחֵי פֵּת וְכַיּוֹצֵא, וּבְשָׁעַת הַדְּחָק יֵשׁ לְהַתִּיר עַל יְדֵי סִנּוּן הַמַּיִם: **ג [יב] בְּשׁוֹגֵג.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּפִשְׁפֵּ"ץ חֵלֶק ב' סִימָן פ"ז. וְעַיֵּן בְּשָׁאלְתוֹת דְּרַב אַחַאי גָּאוֹן (שאלתא צז) וּבְשָׁאֵילַת שָׁלוֹם שָׁם אוֹת (קי"ז) [ק"ה] שֶׁתְּמַהּ עַל הַגְּאוֹן. וּכְסָפֵר שו"ת בֵּית אֶפְרַיִם סִימָן י"ז הַשְׁבָּתִּי לוֹ וְזִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בָּזֶה עַיֵּן שָׁם:

## בְּאֵר הַלָּכָה

אֲבָל לְהַמְחַבֵּר מֻתָּר לְכַתְּחִלָּה לִשְׁאֹב בַּיּוֹם בְּכָל שָׁעָה שִׁירְצֶה, וּבִלְבַד שֶׁיַּמְתִּין מִלָּלוּשׁ בָּהֶם עַד לְמָחָר, וְכֵמוֹ שֶׁמְּבֹאָר דַּעְתּוֹ בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ולענין הלכה), וְכֵן נָקְטוּ לְעִקָּר הַגְּרִ"א בְּבֵאוּרוֹ וְהַפְּרִי חָדָשׁ וְהַמַּאֲמַר מָרְדְּכִי (סק"ב). וּלְהֶכֵי כָּתַב הַמַּאֲמַר מָרְדְּכִי דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא קְצָת דְּחַק שְׁפִיר דְּמֵי לְמִימְלָא בֵּימָמָא בְּעוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל, כֵּיוָן שֶׁלְּדַעַת מָרָן ז"ל שְׁפִיר דְּמֵי לְמֶעְבַּד הָכִי לְכַתְּחִלָּה:

**ג * מִדּוּד גָּדוֹל.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ל) הַטַּעַם. וְעַיֵּן פְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק יג) שֶׁזֶּהוּ שִׁיעוּר דְּוָקָא שֶׁהַמּוּלִיר עַדַיִן פּוֹשֵׁר קְצָת שֶׁהַעִפּוּק מֵאֵשׁ סָמוּךְ זְמַן מָה, הָא נִתְקָרֵר זְמַן רַב פְּשִׁיטָא שְׁאֵין לַחֹשׁ:

*** וּמַיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ פּוֹשְׁרִין.** אֲבָל אִם צִנְּנוּ לְגַמְרֵי, לְכַלַּי עִלְּמָא מֻתָּר בָּזֶה (וַאֲפִלּוּ לְדַעַת הַמַּחְמִירִים בְּחַמֵּי הָאוּר שֶׁנִּצְטַנְּנוּ), כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיָה מִתְּחִלָּה חַמֵּי הָאוּר וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּסָעִיף קָטָן כ"ט [אַחֲרוֹנִים]:

*** יֵשׁ לִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם. וְהִנֵּה הַב"ח** (ס"ח) **מַחְמִיר בְּכָל גָּוְנֵי, אַף כְּמָה אַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ כְּדַעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וְהָרַמ"א, וַאֲפִלּוּ לְדַעַת הַב"ח אִם נִשְׁאֲבוּ מִן הַנְּהָרוֹת יֵשׁ לִסְמֹךְ לְהָקֵל כְּדַיְּעַבֵּד בְּשׁוֹגֵג,** דְּיִדּוּעַ דְּלְדַעַת רַש"י (מב. ד"ה שלנו) עִקַּר הַדִּין דְּמַיִם שֶׁלֹּא לָנוּ קָאֵי דְּוָקָא אַמְּעִינוֹת, וְכֵן בְּמַיִם שֶׁלָּנוּ אַף שֶׁהָיוּ חַמִּין שֶׁצִּנְּנוּ, שֶׁלֹּשׁ בָּהֶם בְּשׁוֹגֵג, גַּם כֵּן יֵשׁ לְהָקֵל אֲפִלּוּ לְדַעַת הַב"ח, וְכֵן כָּתַב הָאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ח):

**ד * מַיִם שֶׁלֹּא לָנוּ שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ חַד בְּתַרֵי וְכוּ'. וּמַיִם חַמִּין אוֹ פּוֹשְׁרִין שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּהַרְבֵּה מַיִם צוֹנְנִין עַד שֶׁנִּצְטַנְּנוּ, דַּעַת עוֹלַת שַׁבָּת** (סק"ג) **וְחוֹק יַעֲקֹב** (סק"י) **וְאֲלִיָּה רַבָּה** (סק"ט) **[וְכֵן הֶעְתִּיק הַגְּרִ"ז** (סכ"ח)] **לְהָקֵל כֵּיוָן שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ בְּצוֹנֵן, וְחוֹק יוֹסֵף** (ס"ק טו) **וּבְגִדֵי יֶשַׁע מַחְמִירִין בָּזֶה, וְכֵן מַשְׁמַע בַּמֶּגֶן אֶלֶף** (סק"ה), **וְכֵן הַפְּרִי מְגַדִּים** (א"א ס"ק טו) **מַפְקְפֵק בָּזֶה,** דְּלֹא מָצִינוּ הַהֶתֵּר כִּי אִם בְּמַיִם שֶׁלָּנוּ, וְעַל כֵּן וּבִשְׁאָר דְּבָרִים מוֹדֶה לְהַמְחַבֵּר דְּאֵין לְהָקֵל כִּי אִם בְּשָׁעַת הַדְּחָק: **(לו) אִם עָבַר וְכוּ'.** כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּהֵינוּ דַּוְקָא אִם עָבַר וְלָשׁ בְּדִיעֲבַד, **(לז) בְּשׁוֹגֵג וְלָשׁ וְכוּ'.** וּמִכָּל מָקוֹם אֵין לַקֵּשׁ אוֹתָם (מ"ל) לָצֵאת יְדֵי חוֹבַת מַצָּה לַיְלָה רִאשׁוֹנָה, אֶלָּא יִשְׁתַּדֵּל לְהַשִּׁיג מַצּוֹת אֲחֵרוֹת:

## בְּאֵר הַיטֵב

שְׁאוּבִין שֶׁלָּנוּ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ יִקַּח אוֹתָם, אַף שֶׁיֵּשׁ לַחֹשׁ שֶׁנִּשְׁאֲבוּ בַּיּוֹם אוֹ בַּלַּיְלָה. חֹק יַעֲקֹב (ס"ק יב) עַיֵּן שָׁם. וּבַהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א' סִימָן צ"ז מַקֵּל בְּמֵי הַגְּשָׁמִים שֶׁנִּלְקְטוּ מֵהָאֲוִיר בַּלַּיְלָה: **ג (י) שֶׁנִּחְשְׁתּוּ.** פֵּרֵשׁ רַש"י (שבת מא. ד"ה שנחושתה) שֶׁהַשּׁוּלַיִם עֲבָה, וְאֵין חִלּוּק בֵּין נְחוּשֶׁת לְחֶרֶס. מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יג). כָּתַב בַּהֲגָהוֹת מִנְהָגִים (סי' סט), ר"י הַלְּבָן לֹא הָיָה מַנִּיחַ לָלוּשׁ בְּמַיִם שֶׁהָיוּ בִּכְלֵי נְחוֹשֶׁת, שֶׁפִּתְחַמְּמִים הַמַּיִם, וְהָיָה מַעֲשֶׂה וְאִסְרוּ שְׁאָר הָרְבָּנִים כְּמוֹ כֵן. מִיהוּ נוֹהֲגִין לָלוּשׁ בִּכְלֵי נְחוֹשֶׁת, וְכֵן מַשְׁמַע בַּכְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה, וְעַיֵּן חק יַעֲקֹב סְעִיף קָטָן י'. וְכָתַב אַלְיָהוּ זוּטָא (סק"ב) מַעֲשֶׂה בָּא לִפְנֵי זְקֵנֵי ז"ל בְּאֶחָד שֶׁשָּׁם מֵי הַמַּצּוֹת בְּבֵית הַחֹרֶף חַם, וְשָׁאַל אִם הָיָה הַכְּלִי חַם כְּשֶׁלְּקְחוּ מִמֶּנּוּ, וְאָמַר לֹא, וְהִתִּיר: **(יא) פּוֹשְׁרִים.** דְּהֵיְינוּ כַּחֲמִימוּת הָרַק. וּמְבֹאָר בְּשׁוּר וּבְיוֹסֵף (ד"ה והא) דְּבַהֲנָאָה מַתְּר לְכַלַּי עִלְּמָא אַף בְּלָשׁ בְּחַמִּין: **(יב) בְּשׁוֹגֵג.** וְאֵין לוֹ עִפָּה אַחֶרֶת, עַיֵּן מֶגֶן אַבְרָהָם (ס"ק יד). וְכָתַב ט"ז (סק"י) דְּבְלַיְלָה רִאשׁוֹנָה יֵשׁ לִסְמֹךְ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבָּשֵׁל מִצּוֹת עֲשֵׂה דַּאֲכִילַת מַצָּה, אֲבָל לֹא שְׁאָר יָמִים, אֶלָּא יֹאכַל דְּבָרִים אֲחֵרִים. [וּמַשְׁמָעוּת חק יַעֲקֹב (ס"ק טו) לְהַפֵּךְ, דִּלְמַצַּת מִצְוָה עַל כָּל פָּנִים לֹא יִקָּחֵנּוּ]. עַיֵּן שָׁם:

## מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, טוֹב יוֹתֵר שֶׁיִּקַּח אוֹתָם, אַף שֶׁיֵּשׁ לַחֹשׁ שֶׁנִּשְׁאֲבוּ מִבְּעוֹד יוֹם אוֹ אַחַר תְּחִלַּת הַלַּיְלָה. מַי גְּשָׁמִים שֶׁנִּלְקְטוּ מִן הָאֲוִיר (כמ) אֵין צְרִיכִים לֵינָה, שֶׁכְּבָר נִתְקָרְרוּ בַּאֲוִיר דָּרְךְ יְרִידָתָם, מִיהוּ, אִם אֵינוֹ לָשׁ תֵּכֶף בָּהֶם, צָרִיךְ שֶׁלֹּא יַעֲמִידֵם בְּמָקוֹם שֶׁתָּפוּג צִנָּתָם וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף א': **ג (כט) בְּמַיִם חַמִּין.** אֲפִלּוּ נַעֲשׂוּ פּוֹשְׁרִין וּכְדִלְקַמָּה. וְאַף אִם נִצְטַנְּנוּ לְגַמְרֵי (כט) יֵשׁ אוֹסְרִים לָלוּשׁ בָּהֶם, כֵּיוָן שֶׁהָיוּ פַּעַם אַחַת חַמִּין, וְיֵשׁ חוֹלְקִים (ל) בָּזֶה וּמַתִּירִים, וְיֵשׁ לִסְמֹךְ עֲלֵיהֶם (לא) בִּשְׁעַת הַדְּחָק, אוֹ בְּהִפְסֵד מְרֻבֶּה כְּגוֹן שֶׁעָבַר וְלָשׁ בָּהֶם הַרְבֵּה מִצּוֹת: **(ל) מִדּוּד גָּדוֹל.** וְאֲפִלּוּ לֹא נִתְחַמְּמוּ (לב) אוֹתָן הַמַּיִם כְּלָל בְּתוֹכוֹ, כִּי טַבַּע זֶה הַדּוּד, לְפִי שֶׁתְּלוּי תָּמִיד עַל מְקוֹם הָאֵשׁ לְהַחֲזִיק חֲמוֹ בְּתוֹכוֹ וְלַעֲשׂוֹת הַמַּיִם שֶׁשּׁוֹפְכִין לְתוֹכוֹ פּוֹשְׁרִין: **(לא) שֶׁנִּחְשְׁתּוּ עָבָה.** חֵיְינוּ שֶׁהַשּׁוּלַיִם שֶׁלּוֹ עָבָה. (לב) וְאֵין חִלּוּק בֵּין נְחוּשֶׁת לְחֶרֶס: **(לב) פּוֹשְׁרִין.** דְּהֵיְינוּ (לג) כַּחֲמִימוּת הָרַק, אוֹ כְּמַיִם שֶׁשּׁוֹאֲבִין בַּקַּיִץ מִן הַנָּהָר: **(לג) אָסוּר.** הֵיְינוּ (לה) בַּאֲכִילָה, אֲבָל בַּהֲנָאָה מֻתָּר אֲפִלּוּ לָשׁ בְּחַמִּין: **(לד) דְּבְשׁוֹגֵג מֻתָּר.** אַכָּל הָנֵי (לו) דְּחָשִׁיב בָּזֶה הַסָּעִיף קַאֵי, כֵּיוָן דְּאֵין נֵכֶר בּוֹ סִימָנֵי חֲמוּץ לֹא קָנְסוּהוּ בְּשׁוֹגֵג: **(לה) וּבְשָׁעַת הַדְּחָק וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּבְדִיעֲבַד (לז) אִם לָשׁ בְּשׁוֹגֵג בְּכָל אֵלּוּ וְאֵין לוֹ עִפָּה אַחֶרֶת, סוֹמְכִין לְהַתִּיר, וְעַל זֶה קַאֵי רַמ"א וְכָתַב (לח) דְּבַמַּיִם שֶׁלֹּא לָנוּ, אֲפִלּוּ בְּלֹא דְּחָק יֵשׁ לְהַתִּיר אִם לָשׁ בְּשׁוֹגֵג, מִשּׁוּם דְּיֵשׁ מַתִּירִין בְּדִיעֲבַד אֲפִלּוּ בְּלָשׁ בָּהֶם בְּמֵזִיד וְכַנַּ"ל, בְּשָׁאָר דְּבָרִים מוֹדֶה לְהַמְחַבֵּר דְּאֵין לְהָקֵל כִּי אִם בְּשָׁעַת הַדְּחָק: **(לו) אִם עָבַר וְכוּ'.** כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּהֵיְינוּ דַּוְקָא אִם עָבַר וְלָשׁ בְּדִיעֲבַד, (לט) אֲבָל לְכַתְּחִלָּה לָלוּשׁ בָּהֶם אָסוּר אֲפִלּוּ אֵין לוֹ מַיִם אֲחֵרִים, וְיֹאכַל בְּפֶסַח דְּבָרִים אֲחֵרִים. (מ) [א]אֻמָּנָם בְּלַיְלָה רִאשׁוֹנָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבָּטֵל מִצְוַת עֲשֵׂה דְּאוֹרַיְתָא, יֵשׁ לְהָקֵל לָלוּשׁ בָּהֶם: **(לז) בְּשׁוֹגֵג וְלָשׁ וְכוּ'.** וּמִכָּל מָקוֹם אֵין לְקַיֵּם אוֹתָם (מ"ל) לָצֵאת יְדֵי חוֹבַת מַצָּה לַיְלָה רִאשׁוֹנָה, אֶלָּא יִשְׁתַּדֵּל לְהַשִּׁיג מַצּוֹת אֲחֵרוֹת:

## שַׁעַר הַצִּיּוּן

**(כמ)** רַדְבַּ"ז (ח"ו) סִימָן ב' אֶלְפִּים (קע"ד) [קע"ב], וּמְבִיאוֹ גַּם כֵּן בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק"ד). **וּבְבֵאר הַיטֵב** (סק"ט) כָּתַב גַּם כֵּן הָכִי מִשּׁם סֵפֶר הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת, אֶלָּא שֶׁהוּא **מְצַדֵּד דְּדַוְקָא אִם יָרַד בַּלַּיְלָה, אֲבָל בְּיוֹם אִפְשָׁר שֶׁמִּתְחַמֵּם מֵחַמַּת הַשֶּׁמֶשׁ דֶּרֶךְ יְרִידָתוֹ. וּבְרִבְבֵי"ז מְבֹאָר לְהֶיפֶךְ בְּכָל גַּוָנֵי,** וּמִטַּעַם דְּאֵין הַשֶּׁמֶשׁ מְחַמֵּם רַק בְּשֶׁהַמַּיִם הֵם בְּקַרְקַע וְלֹא בַּאֲוִיר: **ג (כמ)** רַמ"א בְּתְשׁוּבָה סִימָן ל"ה וְרִיטְבָ"א פְּסָחִים (מב. ד"ה ולא בחמי) בְּלִשְׁנָא קַמָּא: **(נ)** חק יַעֲקֹב (סק"ב) וְכֵן כָּתַב הָרִיטְבָ"א (שם) בְּלִישְׁנָא בָּתְרָא עַיֵּן שָׁם וּבְכַלְבּוֹשֵׁי יוֹם טוֹב (סק"ב), וְכֵן כָּתַב הָרִיטְבָ"א (שם) בְּלִישְׁנָא בָּתְרָא עַיֵּן שָׁם בְּחִדּוּשָׁיו. **וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת רַמ"א שָׁם דְּמִבֹּאר שֶׁאַף הוּא לֹא הֶחְמִיר רַק בְּחַמֵּי אוּר, [ב]וּפְרִי חָדָשׁ כָּתַב לְהַחְמִיר אַף בְּחַמֵּי חַמָּה דְּלֹא מַהֲנֵי צִנּוּן: (נא)** הַגְּרִ"ז (סכ"ז) וְחַיֵּי אָדָם (ח"ב כלל קכח סי"ג): **(נב)** מֶגֶן אַבְרָהָם (ס"ק יב) בְּשֵׁם הָרַמ"א (שו"ת סי' לה): **(נג)** מֶגֶן אַבְרָהָם (ס"ק יג) וְחק יַעֲקֹב (ס"ק יד): **(נד)** לִבּוּשֵׁי שָׁרָד בְּשֵׁם הַפְּרִי חָדָשׁ, וְכֵן כָּתַב הַחק יַעֲקֹב דְּכַהֲמִימוּת הָרַק הוּא בִּכְלַל פּוֹשְׁרִין: **(נה)** בֵּית יוֹסֵף (ד"ה והא), וְהוּבָא בְּחק יַעֲקֹב (שם) וּבְחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר וּשְׁאָר הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים: **(נו)** שְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ג), וּפְרִי חָדָשׁ וְהַגְּרִ"א וּמַאֲמַר מָרְדְּכִי (סק"ט): **(נז)** שְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (שם) וּמַאֲמַר מָרְדְּכִי הַנַּ"ל: **(נח) וְאִפְשָׁר דְּגַם הַמְחַבֵּר מוֹדֶה בָּזֶה** כִּדְמַשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה והרי"ף), וְנָקַט שְׁעַת הַדְּחָק, מִשּׁוּם אֵידָךְ הַדְּבָרִים דְּהַזְּכִּירוּ בָּזֶה הַסָּעִיף [מַאֲמַר מָרְדְּכִי (שם)]: **(נט)** בַּ"ח (סי"ח) וְט"ז (סק"ו). וְכֵן מוּכָח מִמֶּגֶן אַבְרָהָם (ס"ק יד): **(מ)** ט"ז (שם) וְהַגְּרִ"ז (סכ"ה): **(מא)** חק יַעֲקֹב (ס"ק טז) וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים:

---

**לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א]** כתב בשו"ע הרב (סכ"ה בסוגריים), דמ"מ אם אפשר טוב לשאוב מים בערב פסח בבין השמשות של ליל י"ט ולשתם בהם מיד בתחילת הלילה, שהרי יש אומרים שמים הללו הם חשובים כמים שלנו [ראה בדבריו שם סעיפים ד-ה]. **ב]** ובשו"ע הרב (סכ"ז) כתב להחמיר רק בחמי האור.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

שֶׁלֹּא לָנוּ שֶׁנִּתְבַּטְּלוּ (לח) חַד (יג) בְּתָרֵי בְּמַיִם שָׁלָנוּ, (לט) לָשִׁין בָּהֶם: ה (מ) * ענוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לִתֵּן (יד) מֶלַח (מא) בַּמַּצָּה, וְנָכוֹן הַדָּבָר. (מב) (וַאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד (מג) יֵשׁ (טו) לְאֶסֹר) (מרדכי ודברי עצמו): ו פלֶשׁ הַמַּצָּה (טו) (מד) בְּקָצַח וְשֶׁמְשֶׁמִין וּבְמִינֵי תְּבָלִין, (מה) כְּשֵׁרָה, כֵּיוָן (מו) שֶׁיֵּשׁ בָּהּ טַעַם (יז) מַצָּה, (מז) צוּמְפָל מָקוֹם אֵין לִתֵּן בָּהּ תְּבָלִין, לְפִי שֶׁהוּא חַד וּמְחַמֵּם הָעִסָּה. הַגָּהּ: (יח) (מח) וּפִלְפְּלִין, אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד (מט) אָסוּר, וְכֵן אִם נָפַל בָּהּ (יט) (נ) סִיד (מהר"י ברונא):

ע טור וּבֵית יוֹסֵף (ד"ה והרכבה). פ רַמְב"ם בְּפֶרֶק ה' (ה"כ) וְהָרֹא"ש וְהַפַּרְדְּכִי בְּפֶרֶק ב' דְּפְסָחִים (רא"ש פרק ב סי' כג, מרדכי סי' תקצד) מָהָא דְּמֻנַּחוֹת כ"ג (ע"ב). צ טור בְּשֵׁם רוֹקֵחַ (סי' רעג), וְשָׁם כְּתַב פִּלְפְּלִין, וְאִסּוּר הַתִּבְלִין כָּתַב הַכָּל בּוֹ (סי' מח) בְּשֵׁם הָרַאֲ"ז.

## בַּאֵר הַיטֵב

ד (יג) **בְּתָרֵי.** מַשְׁמַע דַּוְקָא חַד בְּתָרֵי. בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ואם). אֲבָל בְּפֶסַ"ג (לאו"ז עט) וְהַגָּהוֹת מֵיְמוֹנִיּוֹת (פ"ה אות ל) כָּתְבוּ דְּכָטֵל בְּרֹב, וְכֵן מַשְׁמַע בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן צ"ח (ס"ב). מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק טו). וּמַשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הַפּוֹסְקִים דְּאִם נִתְעָרֵב תּוֹךְ הַלִּישָׁה אֵינוֹ בָּטֵל, דְּדַוְקָא נִתְעָרֵב קֹדֶם הַלִּישָׁה בָּעֵינַן. וְיֵשׁ [יַעֲקֹב (ס"ק יז) פָּסַק כְּשֵׁם גֵּיסוֹ הַגָּאוֹן זַ"ל שֶׁהַתִּיר אֲפִלּוּ בְּשָׁעַת לִישָׁה]. וְאַלְיָה זוּטָא (סק"ה) הָעֲלָה דְּבְדִיעֲבַד יֵשׁ לְהַתִּיר אַף כְּהַאי גַּוְנָא. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) וְנִרְאָה דְּמַתִּי לְעִרְכָן לְכִתְחִלָּה, דְּהָא אֵין הַטַּעַם מְשׁוּם אִסּוּר, אֶלָּא כְּשֶׁלֹּא לָנוּ הֵם חֲמִים וּכְשֶׁנִּתְעָרְבוּ נַעֲשׂוּ צוֹנְנִין, וְאִם כֵּן מַתִּי לְצַנְּנָן לְכִתְחִלָּה, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְכָתַב הַחֹק יַעֲקֹב (שם) וְהוּא הַדִּין לְחַמֵּי הָאוּר מֵהֲנֵי הַאי צִנּוּן אֶלֵּיבָּא דְּכֻלֵּי עָלְמָא, וְכֵן כָּתַב הָעוֹלַת שַׁבָּת (סק"ג): ה (יא) מֻלָּח. אֲבָל לְאַחַר אֲפִיָּה דַּאי שְׁרֵי לְקַטֵּף פְּנֵי הַמַּצּוֹת בְּמֵי מֶלַח וּלְהַחֲזִירָם לַתַּנּוּר, כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין בְּחֹל הַמּוֹעֵד. וְדַוְקָא בְּחֹל הַמּוֹעֵד שְׁרֵי לְקַטֵּף, אֲבָל בְּשִׁנֵּי לֵילוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת אָסוּר. עֵטֶרֶת זְקֵנִים: (טו) **לְאֶסֹר.** הַיְינוּ בְּאֵכִילָה, אֲבָל בְּהֲנָאָה נַדַּאי דְּמֻתָּר. וְאִם נָתַן בָּהּ מְעַט מֶלַח, אִם תַּאֲפֶה מִיָּד מֻתָּר בְּאֵכִילָה, דְּמְעַט מֶלַח אֵינוֹ מְחַמֵּם. כָּל בּוֹ (סי' מח). מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק טז). וְכָל זֶה אִם לֵשׁ בְּמֵי פֵּרוֹת פָּסַק הַבַּ"ח (סי"א) דְּאֵין לֶאֱסֹר בְּדִיעֲבַד: ו (טז) **בְּקָצַח.** קִימ"ל בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז: (יז) **מַצָּה.** וּבְרַמְבַּ"ם (פ"ה ה"י) מַשְׁמַע דְּהַרְבֵּי מַצָּה עֲשִׂירָה. וּלְכַלֵּי עַלְמָא אֵין צָרִיךְ לֶאֱכֹל כַּזַּיִת מַצָּה חִרִּין מִתְּבָלִין. מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יח): (יח) **וּפִלְפְּלִין.** אֲפִלּוּ חַד קֹרֶט עוֹשֶׂה כָּל הָעִסָּה חָמֵץ, וְהוּא הַדִּין מְעַט סִיד, דְּרַכֵּי מֹשֶׁה סִיד, [וְנִרְאֶה לִי דַּוְקָא כְּשֶׁנִּלּוּשׁ בְּתוֹכוֹ, אֲבָל אִם נָפַל עָלָיו יִסָּלְקֶנּוּ וּמֻתָּר. וְנִרְאֶה לִי דְּזַנְגְּבִיל דִּינוֹ כְּפִלְפֵּל, וְאֶפְשָׁר דְּהוּא הַדִּין נְעַנְעֲלִי"ף וְכַרְכֹּם, מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יט). וְאַלְיָה זוּטָא (סק"ה) פָּסַק לְהַתִּיר בְּאֵכִילָה בְּכָל מִינֵי תְּבָלִין חִרִּין מִפִּלְפְּלִין. וְאַף בְּפִלְפְּלִין אֵין לֶאֱסֹר רַק בְּאֵכִילָה, כְּמוֹ בְּמֶלַח כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסָעִיף קָטָן ט"ו], וְכֵן כָּתַב הַבַּ"ח (סי"ב) וְהָעוֹלַת שַׁבָּת (סק"ד) וְהַחֹק יַעֲקֹב (סק"כ). עִסָּה שֶׁנִּלּוּשָׁה בְּיַיִן וְנִתְעָרֵב בּוֹ שָׂכָר, כָּתַב הַשְּׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּהַגָּהוֹת בֵּית יוֹסֵף (סק"ו) דְּכֵיוָן שֶׁאֵין שָׁם מַיִם אֵין לְהַקְפִּיד עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּחִשּׁוּבֹת דְּרָכֵי נֹעַם חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן ו' וּבְגִנַּת וְרָדִים כְּלָל ד' סִימָן ט': (יט) **סִיד.** הַיְינוּ סִיד חַי, אֲבָל סִיד שֶׁבַּכֹּתֶל שֶׁכְּבָר נִתְיַבֵּשׁ וְנִתְקַשֶּׁה כְּאֶבֶן נִרְאֶה

## מִשְׁנָה בְּרוּרָה

ד (לח) **חַד בְּתָרֵי.** לָאו דַּוְקָא בְּתָרֵי אֶלָּא (מכ) בְּרֻבָּא. וְהַטַּעַם, כֵּיוָן דְּרֻבּוֹ צוֹנֵן מִתְקָרֵר. (מג) וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּאַף לְכִתְחִלָּה יָכוֹל לְעָרֵב אִם רוֹאֶה שֶׁלֹּא יַסְפִּיק לוֹ הַמַּיִם שֶׁלָּנוּ: (לט) **לָשִׁין בָּהֶם.** וְדַוְקָא אִם נִתְעָרֵב הַמַּיִם קֹדֶם הַלִּישָׁה וְנִתְבַּטְּלוּ, (מד) אֲבָל לִתֵּן בָּעִסָּה חַד בְּתָרֵי בְּמַיִם שֶׁלָּנוּ, אָסוּר, (מה) וַאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד יֵשׁ לְעַיֵּן אִם עֵרֶב (מו) בְּמִזִּיד: ה (מ) **נוֹהֲגִין שֶׁלֹּא וְכוּ'.** לְפִי שֶׁיֵּשׁ אוֹמְרִים (מז) שֶׁהַמֶּלַח מְחַמֵּם אֶת הָעִסָּה וְעַל יְדֵי כֵּן הָעִסָּה נוֹחָה לְהַחְמִיץ: (מא) **בַּמַּצָּה.** הַיְנוּ קֹדֶם אֲפִיָּה, (מח) אֲבָל אַחַר אֲפִיָּה וַדַּאי שְׁרֵי לְקַטֵּף פְּנֵי הַמַּצָּה בְּמֵי הַמֶּלַח וּלְהַחֲזִירָם לַתַּנּוּר כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין בְּחֹל הַמּוֹעֵד, וּמִכָּל מָקוֹם לְמַצַּת מִצְוָה בְּשִׁנֵּי הַלֵּילוֹת יֵשׁ לְזָהֵר: (מב) **וַאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד וְכוּ'.** וְעַיֵּן בָּאַחֲרוֹנִים (מט) שֶׁהִסְכִּימוּ דְּאִם נָתַן בָּהּ מְעַט מֶלַח וְאָפָה אוֹתָהּ מִיָּד (דְּהַיְנוּ לֹא כְּשֶׁאָר מַצּוֹת דְּקִימְא לַן בְּהוּ שֶׁהָעֶסֶק שֶׁעוֹסְקִין בָּם בְּיָדַיִם אֵינוֹ מַנִּיחָם לְהַחְמִיץ), אֵין נֶאֱסָר בְּדִיעֲבַד. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה (ד"ה נוהגין) שֶׁכָּתַבְנוּ [א]דְּכַמָּלַח שֶׁלָּנוּ שֶׁהוּא תּוֹלְדוֹת הַמַּיִם, אֶפְשָׁר דְּאֵין לֶאֱסֹר בְּדִיעֲבַד אֲפִלּוּ לֹא אָפָה אוֹתָהּ מִיָּד: (מג) **יֵשׁ לֶאֱסֹר.** וְהַפְּרִי חָדָשׁ חוֹלֵק וְסוֹבֵר דְּאֵין לְהַחְמִיר בְּדִיעֲבַד בִּמְעַט מֶלַח, וְנִרְאֶה דְּאִם הָיָה שׁוֹגֵג בְּוַדַּאי יֵשׁ לִסְמֹךְ לְהָקֵל. וְכָל זֶה לְעִנְיַן הֲנָאָה אֲפִלּוּ לְהָרַמְ"א שְׁרֵי בְּדִיעֲבַד: ו (מד) **בְּקָצַח.** קִימ"ל בִּלְשׁוֹן בָּזֶה (נ) בְּוַדַּאי יֵשׁ לִסְמֹךְ לְהָקֵל. וְכָל זֶה לְעִנְיַן הֲנָאָה אֲפִלּוּ לְהָרַמְ"א שְׁרֵי בְּדִיעֲבַד: (מה) **כְּשֵׁרָה כֵּיוָן וְכוּ'.** מִלְּשׁוֹן זֶה מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ אֵין בָּהּ רַק כַּזַּיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס וְיֵשׁ בָּהּ טַעַם מַצָּה יוֹצֵא בָּהּ. וְעַיֵּן בְּפְרִי חָדָשׁ וּבְמֶגֶן אַבְרָהָם (ס"ק יז) שֶׁדַּעְתָּם דְּצָרִיךְ לֶאֱכֹל כָּל אֲכִילַת פְּרָס, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בָּזֶה כַּזַּיִת מַצָּה חִרִּין מִתְּבָלִין, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן תנ"ג סָעִיף ב' בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (ס"ק יד) לְעִנְיַן תַּעֲרוֹבוֹת דָּגָן עִם שְׂאָר מִינִים, דְּלְכַתְּחִלָּה בְּעֵינַן שֶׁיִּהְיֶה רֹב מִן הַדָּגָן, וְהָכִי נַמִּי בְּעִנְיָנֵנוּ: (מו) **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ וְכוּ'.** מַשְׁמַע (נכ) דְּיוֹצְאִין בָּהּ יְדֵי חוֹבָה בַּלַּיְלָה הָרִאשׁוֹנָה (נג) מִשּׁוּם דְּלֹא חֲשִׁיבָא מַצָּה עֲשִׂירָה, וּמִמֵּילָא אָסוּר לֶאֱכֹלָהּ בָּעֶרֶב פֶּסַח. וּמִיהוּ יֵשׁ אוֹמְרִים דְּאֵינָהּ כְּשֵׁרָה אֶלָּא בְּשֶׁאָר יָמִים דְּאֵין בָּהּ מִשּׁוּם חִמּוּץ מִשּׁוּם הַתִּבְלִין, אֲבָל הִיא בִּכְלַל מַצָּה עֲשִׂירָה וְאֵין יוֹצְאִין בָּהּ יְדֵי חוֹבָה בִּשְׁנֵי לֵילוֹת הָרִאשׁוֹנִים, וְיֵשׁ לְהַחְמִיר: (מז) **וּמִכָּל מָקוֹם אֵין לִתֵּן וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דִּלְכַתְּחִלָּה אֵין נָכוֹן: (מח) **וּפִלְפְּלִין וְכוּ'.** אֲפִלּוּ (נד) קֹרֶט אֶחָד עוֹשֶׂה כָּל הָעִסָּה חָמֵץ, וְכֵן מְעַט סִיד. (נה) וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּלּוּשׁ בְּתוֹכוֹ, אֲבָל אִם נָפַל עָלָיו יִסָּלְקֶנּוּ וּמֻתָּר: (מט) **אָסוּר.** הַיְנוּ (נו) בַּאֲכִילָה וְלֹא בְּהֲנָאָה. [ב]וְזַנְגְּבִי"ל (נז) דִּינוֹ כְּפִלְפְּלִין, וְאֶפְשָׁר דְּהוּא הַדִּין נְעַנְעֲלִי"ף וְכַרְכֹּם. (נח) [ג]וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּכָל מִינֵי תְּבָלִין חִרִּין מִפִּלְפְּלִין וְסִיד. **סִיד.** הַיְנוּ סִיד חַי, אֲבָל סִיד שֶׁבַּכֹּתֶל שֶׁכְּבָר נִתְיַבֵּשׁ וְנִתְקַשֶּׁה כְּאֶבֶן, נִרְאֶה פָּשׁוּט (נט) דְּאֵין אוֹסְרִין

## בֵּאוּר הַלָּכָה

**לְעִנְיַן לְלוּשׁ בָּהֶם, לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי יֵשׁ לְזָהֵר, אֲבָל בְּדִיעֲבַד בְּמָקוֹם הֶפְסֵד מְרֻבֶּה אוֹ מִנְיַן שִׁמְחַת יוֹם טוֹב יֵשׁ לְהָקֵל,** כֵּן כָּתַב בִּכְנֶסֶת יְשָׁעְיָה:

ה * נוֹהֲגִין וְכוּ' וְנָכוֹן הַדָּבָר. הִנֵּה מִלְּשׁוֹן זֶה מַשְׁמַע דְּאֵינוֹ אֶלָּא לְכַתְּחִלָּה אֲבָל בְּדִיעֲבַד אֵין לֶאֱסֹר, וְעַל כָּרְחֲךָ דְּלֹא פְּסִיקָא לְהוּ דְּמֶלַח מִעֵט שָׁנוּתְנִין בַּמַּצָּה כְּדֵי לְתֵּן טַעַם יְהֵיה מְחַמֵּם הָעִסָּה, וְדַאֲף דְּקַיְימָא לַן (ויו"ד סי' צא ס"ה) דְּמֶלַח הָרֵי הוּא כְּרוֹתֶחֶת, הוּא דַּוְקָא כְּשֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל מֵחֲמַת מֶלַח[, וְלֹא חֵשׁ לִדְבָרֵי הַמַּחְמִירִין רַק לְעִנְיַן לְכַתְּחִלָּה, וְהָרַמְ"א בַּהַגָּ"ה שֶׁהוֹסִיף לֶאֱסֹר אַף בְּדִיעֲבַד, הוּא דְּאָזַיל לְטַעְמֵיהּ שֶׁכָּתַב בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ח), דִּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַטּוּר לְקַמָּן בְּסִימָן תס"ב דְּמֵי מֶלַח הָרֵי מֵי פֵּרוֹת, אִם כֵּן הָרֵי מֵי פֵּרוֹת עִם מַיִם, דְּקַיְימָא לַן דְּמֻתָּרוֹת לְהַחְמִיץ אִם לֹא שִׁיאָפֶה מִיָּד, וְלָכֵן כָּתַב הָכָא דְּאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד אָסוּר, וְרָצָה לוֹמַר אִם לֹא הָיָה נִזְהָר לֶאֱפוֹת מִיָּד וְהַיְינוּ שֶׁהַעֶסֶק שֶׁעוֹסְקִין בָּהּ בְּיָדַיִם אֵינָהּ מַצִּילָה מִידֵי חִמּוּץ]. **וְכֵן פְּסַק הַחֹק יַעֲקֹב** (ס"ק יח), **[וְכֵן מַשְׁמַע גַּם מִמָּגֵן אַבְרָהָם** (ס"ק טז)], **דְּאִם הָיָה נִזְהָר לֶאֱפוֹת מִיָּד, אֵין לֶאֱסֹר בְּדִיעֲבַד הַמַּצָּה כְּמוֹ שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ מְעַט מֶלַח,** וְכֵן כָּתַב בְּאֵלְיָה רַבָּה (ס"ק יב). וְדַע, דִּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְ"א שָׁרֵי בְּדִיעֲבַד בְּסִימָן תס"ב בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ד) דְּהַטּוּר לֹא מְיַירֵי כִּי אִם בְּמֶלַח שְׁחוֹפְרִין מֵהַקַּרְקַע, אֲבָל

---

[א] ובשו"ע הרב (ס"ל) כתב: ואם לא אפאה מיד יש להחמיר ולאסרה באכילה ואף שיש אומרים שהמלח אין לו דין מי פירות וכן עיקר כמו שיתבאר בסי' תס"ב מכל מקום הרי יש אומרים שאף מעט מלח מחמם את העיסה ואוסרה. ולא חילק בין מלח שלנו למלח שלהם. [ב] ובשו"ע הרב (סל"ב) כתב שזנגביל וכרכום ונעגליך דינם כשאר תבלין שאינם אוסרים בדיעבד. [ג] וכן כתב בשו"ע הרב (סל"ב).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah